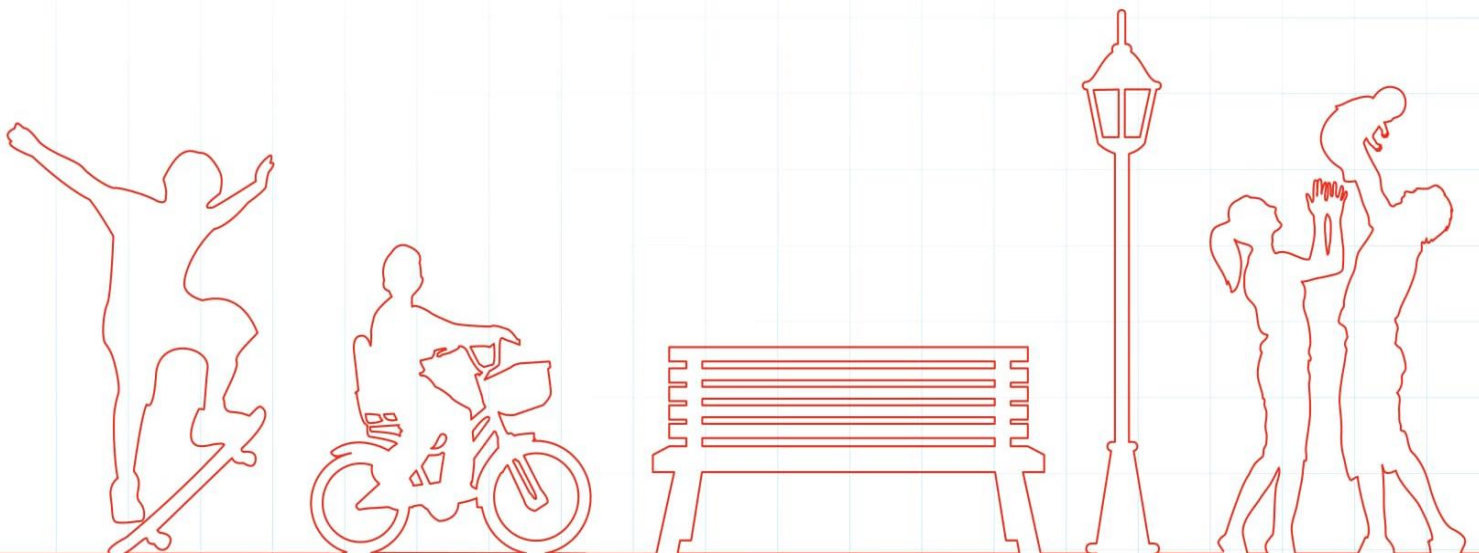

Nederland – Inbreng voor List of issues prior to reporting *De Kinderombudsman*

Nummer: KOM008/2019

Datum: 1 juli 2019

Inhoudsopgave

Inleiding.....	1
1. Multiproblematiek en het gebrek aan een integrale aanpak	1
<i>Algemene beginselen</i>	
2. Regionale verschillen in zorg voor kinderen.....	2
<i>Algemene beginselen, geweld tegen kinderen, gezinssituatie en alternatieve zorg, kinderen met een beperking, gezondheid en sociale zekerheid, onderwijs</i>	
Gemeenten.....	2
Samenwerkingsverbanden voor onderwijs.....	3
Caribisch Nederland.....	3
3. Rechtsongelijkheid: verschillen tussen groepen kwetsbare kinderen.....	4
<i>Algemene beginselen, geweld tegen kinderen, gezinssituatie en alternatieve zorg, speciale beschermingsmaatregelen</i>	
4. Onvoldoende verankering belang van het kind en stem van kinderen	6
<i>Algemene beginselen, speciale beschermingsmaatregelen, gezinssituatie en alternatieve zorg, onderwijs</i>	
5. Knelpunten specialistische zorg en instellingen.....	7
<i>Kinderen met een beperking, gezondheid en sociale zekerheid, gezinssituatie en alternatieve zorg, onderwijs</i>	
6. Onvoldoende beschikbaarheid en vergelijkbaarheid data.....	8
<i>Algemene implementatiemaatregelen</i>	

Inleiding

De Kinderombudsman bevordert dat de rechten van kinderen in Europees en Caribisch Nederland worden nageleefd. Dit doen we door het geven van voorlichting over kinderrechten, het behandelen van individuele zaken waarin kinderrechten in het geding (lijken te) zijn, het verrichten van onderzoek en het toezichthouden op klachtbehandeling door andere organisaties. We geven gevraagd en ongevraagd advies aan wetgevers, beleidsmakers en uitvoerende professionals over hoe te handelen vanuit het kinderrechtenperspectief en spreken hen aan als ze de kinderrechten niet naleven. We betrekken kinderen en jongeren bij alles wat we doen en houden zoveel mogelijk rekening met hun mening, belangen en belevingswereld.

De breedte van onze taken waarmee wij alle terreinen bestrijken die voor het leven van kinderen relevant zijn, geeft ons een goed overzicht van de verschillende problemen waar kinderen in Nederland mee te maken kunnen krijgen. In deze rapportage leggen wij de nadruk op onze eigen signalen en zaken die ons het meeste zorgen baren. Dit zijn:

1. Multiproblematiek en het gebrek aan een integrale aanpak
2. Regionale verschillen in zorg voor kinderen
3. Rechtsongelijkheid: verschillen tussen groepen kwetsbare kinderen
4. Onvoldoende verankering belang van het kind en stem van kinderen
5. Knelpunten specialistische zorg en instellingen
6. Onvoldoende beschikbaarheid en vergelijkbaarheid data

Hieronder lichten wij onze zorgpunten rond de rechten van kinderen verder toe en doen wij aanbevelingen aan het Comité voor vragen aan de Nederlandse staat.

1. Multiproblematiek en het gebrek aan een integrale aanpak

Algemene beginselen

Met de meeste kinderen in Nederland gaat het goed, maar ongeveer 5-10% ervaart zodanige problemen dat de kwaliteit van hun leven onder druk staat.¹ Extra problematisch wordt het als een kind een stapeling aan problemen ervaart op verschillende gebieden en daarmee met verschillende instanties, wetten en regels te maken krijgt. In een onderzoek² van de Kinderombudsman naar het welzijn van kinderen in Nederland, gaf een kwart van de 1.703 bevraagde kinderen aan in een kwetsbare situatie op te groeien.³ Bij ongeveer een derde van deze kinderen is er sprake van een combinatie van kwetsbaarheden. Onze analyse laat zien dat bepaalde kwetsbaarheden sterk met elkaar samenhangen. Zo blijkt dat opgroeien met weinig geld sterk

¹ Van alle 1.703 respondenten die aan ons onderzoek *Als je het ons vraagt* (2018) hebben meegewerkt, waardeert 6,8% zijn of haar leven met een onvoldoende. Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat in de periode 2015-2017 8% van de jongeren van 12-25 jaar psychisch ongezond is.

De Kinderombudsman (2018) [Als je het ons vraagt. Kinderrechtentour 2018](#). Den Haag: De Kinderombudsman. Centraal Bureau voor de Statistiek (2018). [One in 12 young people have poor mental health](#). Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.

² De Kinderombudsman (2018). [Als je het ons vraagt. Kinderrechtentour 2018](#). Den Haag: De Kinderombudsman.

³ Het gaat bijvoorbeeld om kinderen die rapporteren dat zij thuis met te weinig geld moeten rondkomen, gescheiden ouders hebben die niet meer goed met elkaar omgaan of vanwege problemen jeugdhulp nodig hebben.

samenhangt met problemen thuis (ruzie) en gescheiden ouders. Kinderen die met een stapeling van problemen te maken hebben, waarderen hun leven minder goed dan kinderen die slechts één kwetsbaarheid rapporteren. Om deze kwetsbare kinderen goed te kunnen beschermen en helpen, zijn een integrale visie en aanpak nodig.

Gemeenten zijn sinds 2015 verantwoordelijk voor de jeugdhulp en de aanpak van kindermishandeling en al langer voor de preventie van kindermishandeling en armoedebestrijding. Hoewel dit kansen biedt voor een integrale aanpak, zien we dit nog te weinig terug in de werkwijzen van gemeenten. Zo richt het beleid voor kinderen in armoede zich in veel gemeenten met name op materiële ondersteuning en voorzieningen buitenshuis⁴, terwijl kinderen ook behoefte hebben aan een stabiele thuissituatie en sociale en emotionele ondersteuning. Een gezamenlijke aanpak van de afdelingen binnen een gemeente die voor deze deelgebieden verantwoordelijk zijn, ontbreekt vaak. Op nationaal niveau zijn er door verschillende ministeries op deelproblemen actieprogramma's en actielijnen opgezet, die moeten bijdragen aan adequate zorg voor en bescherming van kinderen.⁵ Hoewel kinderen die met meerdere problemen te maken hebben een belangrijke doelgroep zijn, is in de praktijk nog onvoldoende duidelijk hoe al deze programma's op elkaar ingrijpen.

- *De Kinderombudsman beveelt het Comité aan de Nederlandse staat te vragen of hij herkent dat er nog onvoldoende samenhang is in de hulp aan de jeugd en welke inspanningen hij levert om op gemeentelijk én nationaal niveau tot een meer integrale visie en aanpak te komen, waarbij het ontwikkelingsbelang van kinderen voorop staat.*

2. Regionale verschillen in zorg voor kinderen

Algemene beginselen, geweld tegen kinderen, gezinssituatie en alternatieve zorg, kinderen met een beperking, gezondheid en sociale zekerheid, onderwijs

De Kinderombudsman constateert dat er te grote regionale verschillen bestaan in de toegang tot en kwaliteit van ondersteuning en zorg voor kinderen. Het gaat om verschillen tussen gemeenten en samenwerkingsverbanden van scholen en verschillen tussen Europees Nederland en Caribisch Nederland. Verschillen zijn niet per definitie problematisch. Maatwerk is in veel gevallen juist goed voor kinderen. Wij constateren echter dat de verschillen dermate groot zijn geworden, dat er sprake is van rechtsongelijkheid.

Gemeenten

Het beleid van gemeenten op jeugdhulp, armoedebestrijding en de preventie en aanpak van kindermishandeling verschilt sterk van elkaar. Hoewel een compleet overzicht

⁴ Dit zijn bijvoorbeeld een laptop voor school, een fiets, ov abonnement of sportlessen.

⁵ Een selectie uit afgesloten, lopende en toekomstige actielijnen en actieprogramma's: Thuiszitterspact; Actieprogramma Zorg voor de Jeugd (interdepartementaal); Actieprogramma Kansrijke Start; Actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen; Actieplan Pleegzorg; Actieplan voor kleinschalige gezinsgerichte opvang (in de maak); Uitvoeringsprogramma Scheiden zonder schade (interdepartementaal); Programma geweld hoort nergens thuis (interdepartementaal); Actieprogramma Dak- en thuisloze jongeren; Actieplan Vakmanschap jeugdprofessionals (in de maak). Afgelopen: Kinderen Veilig Actieplan aanpak kindermishandeling 2012-2016 (monitor actieplan Kinderen veilig).

ontbreekt, zijn er signalen dat de verschillen in de toegang tot en kwaliteit van zorg en ondersteuning te groot zijn. Als het gaat om jeugdhulp, worden we regelmatig benaderd over behandelingen die worden geweigerd omdat de betreffende gemeente die behandeling niet heeft ingekocht of het budget op is. Ook geven kinderen en ouders aan dat ze van de ene instantie naar de andere worden verwezen, dat papierwerk een belemmering is en dat ze zich niet altijd goed geïnformeerd voelen over welke hulp er beschikbaar is. Dit kan ertoe leiden dat hulp lang uitblijft en kinderen uiteindelijk veel zwaardere zorg ontvangen dan zij aanvankelijk nodig hadden. De regering herkent deze signalen en beoogt deze met het actieprogramma *Zorg voor de jeugd* aan te pakken.⁶ Ruim een jaar na de start van het programma ontvangen wij onverminderd signalen over bovengenoemde knelpunten.⁷

In 2017 hadden gemeenten ten opzichte van drie jaar daarvoor meer beleid voor preventie van kindermishandeling, al had circa 5% nog steeds geen of nauwelijks preventiebeleid.⁸ Gemeenten geven wel aan beperkt zicht te hebben op de doelgroepen met een verhoogd risico en het bereik van hun beleid. Recente cijfers laten zien dat het aantal kinderen dat wordt mishandeld niet daalt.⁹ Ook de ondersteuning van kinderen in armoede varieert sterk, zowel qua type voorzieningen dat wordt geboden als qua regels voor toelating tot die voorzieningen.¹⁰

Samenwerkingsverbanden voor onderwijs

De Wet passend onderwijs heeft tot doel dat alle kinderen onderwijs kunnen krijgen op een school die bij hen past en die hen zodanig ondersteunt dat ze het beste uit zichzelf kunnen halen. De verantwoordelijkheid hiervoor is belegd bij samenwerkingsverbanden van scholen, die een grote mate van vrijheid hebben bij het vormgeven van de onderwijsondersteuning. Dit resulteert in grote verschillen tussen scholen en samenwerkingsverbanden. Een extra complicatie is dat de samenwerkingsverbanden voor extra ondersteuning in de vorm van jeugdhulp moeten samenwerken met verschillende gemeenten en dat er doordoor in de praktijk onenigheid kan ontstaan over wie de zorg op school moet financieren, zo blijkt ook uit klachten die de Kinderombudsman heeft ontvangen. Deze samenwerking verloopt nog niet goed genoeg, zo rapporteerde de minister kortgeleden aan het parlement.¹¹ Een groot zorgpunt is dat het aantal kinderen dat kortere of langere tijd geen onderwijs krijgt, niet daalt. Ook het aantal vrijstellingen van de leerplicht daalt niet of nauwelijks. De evaluatie van de Wet passend onderwijs wordt in 2020 verwacht.

Caribisch Nederland

⁶ Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport & Ministerie van Justitie en Veiligheid (2018). [Actieprogramma Zorg voor de jeugd](#). Den Haag: VWS en JenV.

⁷ De Kinderombudsman (2019). [Zorgenbrief jeugdhulp](#). Den Haag: De Kinderombudsman.

⁸ De Kinderombudsman & Nederlands Jeugdinstituut (2017). [De gemeentelijke inzet voor preventie van kindermishandeling, Stand van zaken oktober 2017](#). Den Haag: De Kinderombudsman.

⁹ Nederlands Jeugdinstituut (2019). [Cijfers over jeugd en opvoeding: Kindermishandeling](#). Bezocht op 21-6-2019.

¹⁰ De Kinderombudsman (2018). [Alle kinderen kansrijk](#). Den Haag: De Kinderombudsman.

¹¹ Voortgang Zorg voor de jeugd, [Kamerstukken II](#), 2018/19 – 34880-15.

De verschillen binnen Europees Nederland zijn groot, maar dat geldt nog sterker voor de verschillen tussen Europees Nederland en Caribisch Nederland. De kinderen die opgroeien in het Caribische deel van Nederland hebben vaak te maken met andere wetten, regels en voorzieningen en hun rechten worden over het algemeen minder goed beschermd. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar bij de aanpak van armoede, kindermishandeling, de toegang tot hulp en ondersteuning en het niveau en de beschikbaarheid van (verschillende vormen) van onderwijs.¹² Er wonen relatief meer arme kinderen in Caribisch Nederland. De hoogte van de kinderbijslag en bijstand is echter lager, er is geen sociaal minimum vastgesteld en de kosten voor levensonderhoud zijn hoger dan in Europees Nederland.¹³ Er zijn zorgen over het beperkte onderwijsaanbod voor kinderen met een extra ondersteuningsbehoefte en over de beschikbaarheid en kwaliteit van jeugdhulp.¹⁴ De Kinderombudsman ziet geen rechtvaardiging in het maken van een verschil tussen kinderen als het gaat om het beschermingsniveau tegen geweld, het kunnen voorzien in de basale levensbehoeften of de kwaliteit van onderwijs.¹⁵

- *De Kinderombudsman beveelt het Comité aan de Nederlandse staat te vragen of hij herkent dat de regionale verschillen tussen gemeenten en tussen samenwerkingsverbanden te groot zijn geworden, in het bijzonder op het gebied van de toegang tot en kwaliteit van jeugdhulp, de preventie van kindermishandeling, de aanpak van kinderarmoede en het aanbod en de kwaliteit van onderwijsondersteuning.*
- *De Kinderombudsman beveelt het Comité aan tevens te vragen hoe de Nederlandse staat bevordert dat de gesignaleerde verschillen tussen gemeenten en tussen samenwerkingsverbanden worden verkleind en het aanbod van hulp, zorg en ondersteuning in alle gemeenten en samenwerkingsverbanden aan een minimale standaard voldoet.*
- *De Kinderombudsman beveelt het Comité tenslotte aan te vragen wat de Nederlandse staat doet om de verschillen in toegang tot voorzieningen en bescherming van rechten tussen Europees Nederland en Caribisch Nederland te verkleinen.*

3. Rechtsongelijkheid: verschillen tussen groepen kwetsbare kinderen

Algemene beginselen, geweld tegen kinderen, gezinssituatie en alternatieve zorg, speciale beschermingsmaatregelen, sociale zekerheid

¹² De Kinderombudsman (2017). [Als je het ons vraagt. De Kinderombudsman op Kinderrechtentour in Caribisch Nederland](#). Den Haag: De Kinderombudsman.

¹³ Straatmeijer, J. (2018). [Onderzoek naar een ijkpunt voor het sociaal minimum in Caribisch Nederland](#). Amsterdam: Regioplan.

¹⁴ De Kinderombudsman (2018). [Rapportbrief: Onderwijs op Bonaire](#). Den Haag: De Kinderombudsman. De Kinderombudsman (2017). [Als je het ons vraagt. De Kinderombudsman op Kinderrechtentour in Caribisch Nederland](#). Den Haag: De Kinderombudsman.

¹⁵ Met de invoering van de vernieuwde staatsstructuur op 10 oktober 2010 heeft Nederland de verplichting op zich genomen om toe te werken naar een zelfde voorzieningenniveau in Caribisch Nederland als in Europees Nederland. Op grond van art 132 a, vierde lid, van de Grondwet, mag enkel een verschil tussen de voorzieningen worden gemaakt als hiervoor een rechtvaardiging is.

Door de wijze waarop toegang tot voorzieningen geregeld is, hebben specifieke groepen kinderen op verschillende gebieden geen of maar beperkt toegang. Het aantal kinderen dat hierdoor getroffen wordt is klein, maar de gevolgen voor individuele kinderen kunnen groot zijn.

Kinderen die zelf legaal in Nederland verblijven¹⁶, maar samenwonen met een ouder zonder verblijfsvergunning, kunnen geen aanspraak maken op de financiële toeslagen en uitkeringen ten behoeve van kinderen¹⁷. Dit is geregeld in de Koppelingswet, die beoogt mensen zonder verblijfsstatus uit te sluiten van voorzieningen. Ook detentie van één van de ouders of een huwelijk met een partner in het buitenland kan ertoe leiden dat een gezin het recht op een financiële tegemoetkoming voor de kinderen verliest. Soms leven deze kinderen en gezinnen in grote armoede. Deze situatie hangt samen met de keuze van Nederland om een voorbehoud te maken bij artikel 26 van het Kinderrechtenverdrag. De regering beraadt zich nog op een aanbeveling van de Kinderombudsman uit 2017 om de Koppelingswet aan te passen.

Ook kinderen die in een instelling wonen en geen contact meer hebben met hun ouders, kunnen een benarde financiële positie hebben. Zij krijgen soms geen vergoeding voor zaken als kleding, schoolspullen en sportbenodigdheden en zakgeld voor persoonlijke uitgaven. Er is onduidelijkheid bij gemeenten en instellingen over wie voor deze vergoedingen verantwoordelijk is.¹⁸

Naar schatting tientallen kinderen van Nederlandse ouders die zijn afgereisd naar het kalifaat, verblijven met hun moeders in kampen in Syrië, onder vaak erbarmelijke omstandigheden. De meeste van deze kinderen kunnen aanspraak maken op de Nederlandse nationaliteit. Om hulp te krijgen van de overheid om terug te keren naar Nederland, worden de vrouwen en kinderen geacht zich zelf te melden bij de meest nabijgelegen Nederlandse ambassade (buiten Syrië).¹⁹ Het lukt de vrouwen echter niet met hun kinderen het kamp te verlaten. Feitelijk zitten de kinderen hier dus vast. De Kinderombudsman is van mening dat de Nederlandse overheid zich, samen met andere Europese overheden, maximaal moet inspannen om de kinderen naar Europa te halen en de bescherming te geven die zij nodig hebben. Zolang de kinderen nog niet in Nederland zijn, moet de Nederlandse overheid ervoor zorgen dat de kinderen in de kampen zich zo goed mogelijk kunnen ontwikkelen.

- *De Kinderombudsman beveelt het Comité aan te vragen of de Nederlandse staat herkent dat er groepen kinderen zijn die op basis van de omstandigheden van het kind of zijn of haar ouder of wettelijke voogd onvoldoende toegang hebben tot financiële tegemoetkoming en welke stappen hij neemt om dit te corrigeren.*

¹⁶ Nu ouders van kinderen met de Nederlandse nationaliteit op basis van het arrest Chavez-Vilchez van het Europees Hof van Justitie aanspraak kunnen maken op een EU-verblijfsrecht, speelt dit probleem niet langer voor kinderen met de Nederlandse nationaliteit.

¹⁷ Het gaat onder meer om de kinderbijslag, de kinderopvangtoeslagen en het kindgebonden budget.

¹⁸ De Kinderombudsman (2019). [Krijg jij al zakgeld?](#) Den Haag: De Kinderombudsman.

¹⁹ Het Nederlandse beleid is diverse malen bevestigd door het kabinet, waaronder in [Kamerstukken II](#) 2018/19 – 29754-492.

- *De Kinderombudsman beveelt het Comité aan de Nederlandse staat tevens te vragen hoe hij zijn verantwoordelijkheid neemt jegens de kinderen met een Nederlandse ouder in de kampen in Syrië, met inachtneming van het non-discriminatiebeginsel.*

4. Onvoldoende verankering belang van het kind en stem van kinderen

Algemene beginselen, speciale beschermingsmaatregelen, gezinssituatie en alternatieve zorg, onderwijs

Het belang van het kind staat nog onvoldoende centraal in regelgeving, beleid en uitvoering. Dit is het meest zichtbaar in het vreemdelingenrecht, waarin het belang van het kind geen zelfstandige positie heeft. Het gevolg is dat belangen van kinderen en andere belangen in toelatingsprocedures niet expliciet benoemd worden en er derhalve ook geen expliciete belangenafweging plaatsvindt zoals artikel 3 IVRK en GC 12 en 14 vereisen. Er ligt al geruime tijd een initiatiefwetsvoorstel bij de Tweede Kamer, om de belangen van het kind te verankeren in het vreemdelingenrecht.²⁰ Het is nog onduidelijk of dit wetsvoorstel zal worden aangenomen.

Daarnaast maakt de Kinderombudsman zich in het bijzonder zorgen over de voorgenomen aanpassing van de PIJ-maatregel in het jeugdstrafrecht²¹, waardoor de pedagogische visie verdwijnt en daarmee het belang van het kind op een goede ontwikkeling niet voorop staat. Kinderen zullen door deze aanpassing sneller als volwassenen worden behandeld.

Ook bij ingrijpende maatregelen in de jeugdhulp is het belang van het kind onvoldoende verankerd. De Kinderombudsman krijgt met enige regelmaat klachten over het horen van kinderen, met name op het terrein van jeugdhulp, onderwijs en gezag en omgang. Ons onderzoek naar kinderen die onder voogdij staan en/of in een pleeggezin wonen, laat zien dat hun voornaamste klacht is dat ze zich onvoldoende betrokken worden bij beslissingen.²²

- *De Kinderombudsman beveelt het Comité te vragen of de Nederlandse staat herkent dat GC. 12 en 14 onvoldoende geïmplementeerd zijn in wetgeving en praktijk en wat hij doet om beter te borgen dat kinderen worden gehoord en hun belangen een eerste overweging zijn.*
- *De Kinderombudsman beveelt het Comité aan tevens te vragen om daarbij specifiek in te gaan op de terreinen migratie, jeugdhulp, onderwijs en gezag en omgang.*

²⁰ [Kamerstukken II 2016-19 – 34541](#).

²¹ De (concept-) Invoeringswet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen (Invoeringswet USB) moet leiden tot meer effectiviteit en tijdigheid van de uitvoer van straffen, maar omdat de PIJ-maatregel meer opvoedkundig van aard is, zou dit met elkaar botsen: de stroomlijning en verandering van terminologie zou ook leiden tot een wijziging van het toetsingskader voor de PIJ-maatregel. Deze wetswijziging staat gepland om in het tweede kwartaal van 2019 in de Kamer besproken te worden.

Raad voor de Rechtspraak (2019). [Advies Wijziging van het Wetboek van Strafvordering en enkele andere wetten in verband met de invoering van de Wet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen](#). Den Haag: Raad voor de rechtspraak.

²² De Kinderombudsman (2018). [Zorgenbrief voogdij](#). Den Haag: De Kinderombudsman. De Kinderombudsman (2019). *Pleegkinderen aan het woord*. Den Haag: De Kinderombudsman. Publicatie verwacht juli 2019.

5. Knelpunten specialistische zorg en instellingen

Kinderen met een beperking, gezondheid en sociale zekerheid, gezinssituatie en alternatieve zorg, onderwijs

Er zijn grote problemen met de toegang tot specialistische zorg voor kwetsbare kinderen. Dit geldt zowel voor de zorg bij lichamelijke aandoeningen als bij psychiatrische en/of gedragsproblemen.

De problemen rond de toegang voor specialistische zorg zijn het grootst voor kinderen met psychiatrische en/of gedragsproblemen. Kinderen met levensbedreigende psychiatrische aandoeningen, zoals anorexia of ernstige depressie, wachten soms maanden op de intensieve behandeling die nodig is. Specialistische hulp ter voorkoming van een uithuisplaatsing of een plaatsing in een residentiële setting is nauwelijks beschikbaar. Hetzelfde geldt voor gezinsopnames, waarbij het gezin als geheel intensieve hulp ontvangt en behandelplekken voor kinderen met zowel psychiatrische als gedragsproblematiek.²³ Rechter vertellen ons met regelmaat kinderen in gesloten jeugdzorginstellingen te plaatsen die hier eigenlijk niet thuishoren, vanwege gebrek aan een alternatief. Ook worden kinderen niet doorgeplaatst wegens een tekort aan passende vervolgplekken, waardoor zij onnodig lang in zware of gesloten vormen van jeugdzorg zitten.

Als kinderen in een instelling voor specialistische GGZ of jeugdzorg zijn geplaatst, zijn er verschillende knelpunten in het hulp- en zorgaanbod. Zo geven deze kinderen aan dat afzondering en fixatie nog altijd worden ingezet als beheersmaatregelen. De ambitie moet zijn om hier volledig mee te stoppen. Er zijn inmiddels GGZ- en jeugdzorginstellingen die succesvol zonder afzonderingsruimte werken. Een ander probleem waarmee kinderen in instellingen te maken hebben, is dat het onderwijsaanbod niet altijd aansluit bij hun niveau en mogelijkheden.

Voor zowel kinderen die ziekenhuiszorg nodig hebben als kinderen die specialistische jeugdhulp nodig hebben geldt dat de overgang naar de volwassenenzorg vaak niet goed verloopt. Zowel de voorbereiding op de overgang als de daadwerkelijke overdracht naar de volwassenenzorg is in de praktijk onvoldoende geregeld.²⁴

Kinderen met lichamelijke aandoeningen hebben over het algemeen goede toegang tot ziekenhuiszorg. Wel zijn er moeilijkheden als zij intensieve revalidatie of verpleegkundige zorg nodig hebben na een verblijf in het ziekenhuis. Wij horen van artsen dat het lang kan duren voor er een plek in een extramurale setting of integrale thuiszorg geregeld is, waardoor zij onnodig lang in het ziekenhuis blijven.

²³ Zo blijkt uit diverse gesprekken die de Kinderombudsman met (brancheverenigingen van) aanbieders van jeugdhulp en kinder- en jeugdpsychiatrie gevoerd heeft.

²⁴ Voortgang Zorg voor de jeugd, [Kamerstukken II](#), 2018/19 – 34880-15. FNO Zorg en Perspectief e.a. (2019). [Pledge Alles is gezondheid voor goede transitiezorg](#). Amsterdam: FNO.

In Caribisch Nederland zijn er weinig plekken beschikbaar waar kinderen kunnen verblijven als zij om wat voor reden dan ook niet thuis kunnen wonen. Op Bonaire zijn drie huizen waar kinderen (tijdelijk) terecht kunnen, maar op Saba en Sint Eustatius bestaat die mogelijkheid niet. Hierdoor krijgen kinderen niet de meest passende zorg of moeten zij van het eiland af waardoor ze worden gescheiden van hun ouder(s). Begeleid wonen en beschermd wonen voor jongvolwassenen is op geen van de drie eilanden beschikbaar. Hierdoor kan tijdens minderjarigheid niet toegewerkt worden naar volwassenheid en is er geen geschikte (beschermd) woonvorm voor jongvolwassenen die extra ondersteuning nodig hebben.

- *De Kinderombudsman beveelt het Comité aan de Nederlandse staat te vragen of hij herkent dat er ernstige knelpunten zijn met betrekking tot de toegang tot kwalitatieve specialistische hulp.*
- *De Kinderombudsman beveelt het Comité aan de Nederlandse staat te vragen daarbij specifiek in te gaan op het aanpakken van de wachttijden in de specialistische jeugdhulp, revalidatie- of verpleegkundige zorg en jeugd-GGZ en het vergroten van de beschikbaarheid van alternatieven voor instellingszorg en gesloten jeugdzorg.*
- *De Kinderombudsman beveelt het Comité aan om de Nederlandse staat te vragen hoe hij het gebruik van afzondering en fixatie in instellingen aanpakt en hoe hij bevordert dat onderwijs op alle niveaus in instellingen wordt aangeboden.*
- *De Kinderombudsman beveelt het Comité aan tevens te vragen op welke manier in Caribisch Nederland voorzien wordt in geschikte vormen van beschermd en begeleid wonen voor minderjarigen en jongvolwassenen.*

6. Onvoldoende beschikbaarheid en vergelijkbaarheid data

Algemene implementatiemaatregelen

Er wordt door verschillende organisaties in het jeugddomein veel data verzameld. Tegelijkertijd is er een aantal problemen met de beschikbaarheid en de vergelijkbaarheid van data, waardoor het lastig (zo niet onmogelijk) is een helder totaalbeeld te krijgen over het welbevinden van kinderen in Nederland, en welke kinderrechten hierbij het meest onder druk staan. In Europees Nederland zien we deze knelpunten met name in de jeugd-GGZ en in mindere mate op andere terreinen²⁵. In Caribisch Nederland spelen de knelpunten op alle terreinen.

Er zijn vier belangrijke knelpunten. Allereerst verzamelt geen van de organisaties die data verzamelt over kinderen en jongeren, data op *alle* gebieden die kinderen aangaan. Ten tweede wordt niet altijd op minderjarigheid geregistreerd, bijvoorbeeld bij hulp aan gezinnen. Ook verzamelen organisaties grotendeels data op hun eigen expertise-gebied, onder verschillende leeftijdsgroepen en op hun eigen wijze. Data zijn hierdoor niet

²⁵ Kenniscentrum Kinder- en jeugdpsychiatrie e.a. (2019). [Psychische gezondheid van de jeugd in beeld](#). Utrecht: Kenniscentrum Kinder- en jeugdpsychiatrie.

vergelijkbaar en kunnen niet samengevoegd worden.²⁶ Ten slotte zijn data niet altijd openbaar toegankelijk.

Deze problemen zijn meer prangend geworden sinds de decentralisatie van de jeugdhulp, waardoor data nu bij een van de 355 gemeentes aangeleverd worden in plaats van bij een van de vier zorgverzekeraars, waardoor er sprake is van een grotere versplintering.²⁷

- *De Kinderombudsman beveelt het Comité aan de Nederlandse staat te vragen of hij herkent dat data van verschillende organisaties onvoldoende vergelijkbaar en te koppelen zijn en wat hij doet om dit te verbeteren, zodat daarmee een beter totaalbeeld van het welbevinden van Nederlandse kinderen gewaarborgd kan worden.*
- *De Kinderombudsman beveelt het Comité tevens aan te vragen om hierbij specifiek in te gaan op de verzameling van data van minderjarigen in Caribisch Nederland op alle terreinen en in Europees Nederland bij de verzameling van data van minderjarigen in de (specialistische) jeugd-GGZ.*

²⁶ Veel data over jongeren gaan over jongeren boven de 18 jaar, niet over minderjarigen. Ook wordt gewerkt met verschillende leeftijdsgroepen. Het *Health behaviour in school-aged children* onderzoek betreft bijvoorbeeld de 11- tot 17-jarigen, de *GGD Gezondheidsmonitor 14- en 16-jarigen*. Stevens e.a. (2017). HBSC 2017 [Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland](#). Utrecht: Universiteit Utrecht. Volksgezondheidszorg.info (2015). [Gezondheidsmonitor Jeugd](#). Bezocht op 21-6-2019.

²⁷ Een uitzondering hierop is de Lerende Databank van het Samenwerkingsverband Effectieve Jeugdhulp (SEJN) die sinds 2017 data verzamelt over jeugdhulp bij de bij hen aangesloten organisaties. SEJN probeert data vergelijkbaar te maken om zo meer zicht te krijgen op wat werkt in de jeugdhulp. Deze data is echter niet toegankelijk voor partijen die niet aangesloten zijn bij SEJN.